

Waterkwaliteit en visbestand in de Berwijn en de Voer anno 2021

■ *Tekst: Marc Verbeiren*

INLEIDING

In het zuidoosten van de provincie Limburg, in de Voerstreek, liggen de riviertjes de Berwijn (Moelingen) en de Voer ('s Graven-Voeren en Sint-Martens-Voeren).

WATERKWALITEIT

a) Huidige toestand

De Berwijn en het stroomafwaartse deel van de Voer zijn beide Vlaamse waterlichamen. Het meer stroomopwaartse gedeelte van de Voer is opgedeeld in 2 lokale waterlichamen van 1e orde.

Het meest recente jaar waarvoor alle meetgegevens volledig afgewerkt en beschikbaar zijn, is 2019. Ter vergelijking werden de gegevens van 2015 gebruikt.

De fysisch-chemische kwaliteit (als samenvatting van 5 gidsparameters: totaal stikstof, totaal fosfor, geleidbaarheid, zuurstof en pH) van de Berwijn is "ontoereikend" zowel in 2015 als in 2019. De Voer is eveneens op zijn gehele loop beoordeeld als "ontoereikend" qua fysisch-chemische kwaliteit.

De totale biologische waterkwaliteit van de Berwijn is in beide jaren onveranderd "ontoereikend". Dit impliceert echter niet dat er geen aquatisch leven voorkomt in de waterloop. Het visbestand wijst er op een goede ecologische kwaliteit. Voor de Voer is dit eveneens het geval voor de lokale waterlichamen van 1e orde, het Vlaamse waterlichaam is daarentegen geëvolueerd van "ontoereikend" in 2015 naar "goed" in 2019.

b) Toekomstperspectieven

Op basis van lopende en geplande maatregelen (onder andere rioleringsprojecten en structuurverbetering van de waterlopen) wordt de komende planperiode nog een verbetering van de fysisch-chemische waterkwaliteit (voornamelijk nutriëntenconcentraties) en de fauna en flora verwacht, zowel in de Berwijn als in de Voer.

De Berwijn is in het ontwerp van het derde stroomgebiedbeheerplan 2022-2027 ingedeeld in klasse 3. Dit betekent dat de goede ecologische toestand voor de Berwijn pas na 2027 haalbaar wordt geacht na uitvoering van alle nodige maatregelen en op basis van natuurlijk herstel van het Vlaamse Waterlichaam

nadien. Door het kleine afstroomgebied van de Berwijn in Vlaanderen is de waterkwaliteit ervan sterk afhankelijk van het inkomende water uit Wallonië. Voor het finaal halen van de KRW-doelen (Kaderrichtlijn Water) in Vlaanderen zijn we bijgevolg afhankelijk van inspanningen in het Waals Gewest. Alle maatregelen die in Vlaanderen kunnen genomen worden om de KRW doelen te halen zijn opgenomen in het derde stroomgebiedbeheerplan en zijn uiterlijk 2027 minstens in uitvoering.

De Voer mondt via Nederland uit in de Maas en krijgt bijgevolg dezelfde gebiedsprioritisering als de gemeenschappelijke Maas in het ontwerp van het derde stroomgebiedbeheerplan 2022-2027, namelijk klasse 4. Voor waterlichamen met deze gebiedsprioritisering kan de goede ecologische toestand gehaald worden tegen 2033 (of erna van zodra natuurlijk herstel heeft plaatsgevonden), met de uitvoering van het maatregelenprogramma 2022-2027 én met bijkomende acties in de periode 2028-2033. Specifiek voor de Voer is met de recente en lopende rioleringswerken wel op korte termijn een sterke waterkwaliteitsverbetering te verwachten.

De minister benadrukt, net zoals zij dat reeds eerder deed in antwoorden op verschillende mondelinge parlementaire vragen – in zowel de plenaire vergadering als tijdens de vergaderingen van de commissie Leefmilieu – en verschillende gelijkaardige schriftelijke vragen, dat dit momenteel een ontwerpplan betreft dat nog gefinaliseerd zal worden.

AFVISSINGEN

a) De laatste bemonsteringen van de Berwijn dateren van 2020. De laatste bemonsteringen van de Voer dateren van 2014-2015.

De op basis van de vangsten geraamde aantallen en gewichten per 100 m van elke soort worden per staalnamepunt weergegeven in de tabel hiernaast.

Over de gehele lengte van de Berwijn worden zeer grote vangsten gehaald. Men viste in 2020 in totaal 21 vissoorten. De vis-samenstelling wijst op een goede ecologische kwaliteit van de Berwijn.

Op de Voer werden minder soorten gevangen, namelijk drie-doornige stekelbaars aangevuld met de beschermde rivierdonderpad en de zeldzame beekforel.

b) In het kader van de opvolging van de verspreiding van exotische vissoorten wordt de Berwijn sinds 2014 jaarlijks opgevolgd.

Tussen 2014 tot 2020 ving men in totaal 37 verschillende soorten. De sterk meanderende rivier heeft een bijzondere vispopulatie. Stroomminnende soorten zoals serpel, sneep, kopvoorn, beekforel en alver zwemmen er samen met zeldzame

soorten zoals gestippelde alver, Atlantische zalm en vlagzalm.

De vorige viscampagne op de Voer dateert van 2010, toen ving men dezelfde soorten aangevuld met bermptje.

b) In 2015 werd vastgesteld dat de exoten zwartbekgrondel en marmergrondel de Berwijn hadden bereikt. Op de Voer ving men geen speciale soorten.

BRON: schriftelijke parlementaire vraag gesteld door Vlaams volksvertegenwoordiger mevrouw Gwenny DE VROE in het Vlaams Parlement; zie: vraag gesteld aan de minister van Omgeving (Milieu) Zuhair DEMIR: *Bulletin van Vragen en Antwoorden*, Vlaams Parlement, zitting 2020-2021, vraag nr. 893 van 20 april 2021.

Effectieve vangst per soort en per staalname op de Berwijn in 2020 en Voer (2014-2015) uitgedrukt in CPUE (in G/100 m en N/100 m met G=gewicht in g en N=aantal)

Nummer		alver	baars	barbeel	beekforel	bermptje	blankvoorn	rieverdonderpad	driedoornige stekelbaars	elrits	gestippelde alver	karper	kopvoorn	paling	rietvoorn	rivergrondel	roofblei	serpel	sneep	winde	zonnebaars	zwartbekgrondel	Totaal
Berwijn, Voeren, Stroomaf schansweg	G/100m					31,69	1,23	36,46	0,46	4,62	1,23	68,77	59,23			4,92		1	1,54				214,15
	N/100m					120	1,54	33,85	3,08	4,62	1,54	58,46	3,08			4,62		9,23	1,54				241,56
Berwijn, Voeren, 700 m stroomop monding	G/100m		2040,56	583,71	51,57	438,65	50,11	216,18	1,12	16,63		697,64	860,45		14,38	4,61	84,83	49,1	1,46		67,98		5178,98
	N/100m		1370,79	38,2	8,99	83,15	70,79	97,75	3,37	8,99		10,11	8,99		2,25	4,49	7,87	5,62	1,12		4,49		1726,97
Berwijn, Voeren, 600 m stroomop monding	G/100m		632	107,2	33,2	557	44	145	2,2	107,5	5,7	168			10,4	3,6	126,7				11,5		1954
	N/100m		474	11	2	217	51	101	2	45	2	1	10		1	4	4				1		926
Berwijn, Voeren, 500 m stroomop monding	G/100m		115,3	203,9	484,3	456,6	49,7	111,8		122,7	0,7	1967,3	58		30,3	1,9	395,6	3,6	2,2	19,5			4023,4
	N/100m		65	12	8	160	57	105		45	1	31	2		3	2	72	5	2	1			572
Berwijn, Voeren, 400 m stroomop monding	G/100m		304,4	311,8	1357	204,3	44,4	57,2	0,7	250,3	2	1954,4	258,1		12	3,9	173,9	73,6			125,5		5133,5
	N/100m		218	19	20	87	28	46	3	81	1	43	2		1	2	11	1			9		575
Berwijn, Voeren, 300 m stroomop monding	G/100m		524,4	803,8	37,1	226,6	965,9	86,4	5,9	113,2		2804,8	30,7	8	64,7	1,2	533,5	132,5			59		6405,7
	N/100m		280	14	6	83	126	72	21	44		79	3	1	9	1	22	10			10		781
Berwijn, Wezet, 200 m stroomop monding	G/100m		616,2	225,7	227,7	258,6	278	129,8		65	26,1	1167,7	37,1		176,7	3,5	66,1	17,9			49,9		3386
	N/100m		382	24	21	74	76	71		24	7	28	2		27	4	42	1			9		800
Berwijn, Voeren, 100 m stroomop monding	G/100m	166,3	907,9	725,6	213,3	36,3	249,4	7,7		75,3		11692,4	209,6		8,2	4,4	31,5	9,3			284,6		14612,8
	N/100m	9	650	30	31	8	34	2		20		40	3		2	4	3	1			50		887
Berwijn Voeren, aan de monding in de Maas	G/100m		203,02	426,86	109,88	16,74	132,56			1,05		860,58	561,51		4,88	0,93		4,07			366,28		2688,36
	N/100m		190,7	51,16	45,35	23,26	88,37			2,33		10,47	3,49		2,33	1,16		4,98			69,77		495,37
Voer, Voeren, Sint-Pieters-Voeren commanderie, 2014	G/100m				1240,5				5,5														1247
	N/100m				14,5				4														18,5
Voer, Voeren, St. Martens Voeren (knap), 2015	G/100m								82,8														82,8
	N/100m								46														46
Voer, Voeren aan de brug in Sint-Martens Voeren, 2015	G/100m							180															180
	N/100m							13															13